

הרעיון היהודי

לעיון

שלמה ז"ל בן יהודה הי"ו
ישי ז"ל בן יהודה הי"ו
אחיה ז"ל בן שלום הי"ו
איתן יצחק ז"ל בן ברוך הי"ו
צופיה ז"ל בת מטילדה הי"ו

משיעורי הרב יהודה קרויזר שליט"א
בהוצאת ישיבת "הרעיון היהודי"
רח' שמריה 11 ת.ד. 6918 ירושלים
02-5823540

ההיכל

- א. בשם היכל נקרא החלק הפנימי שבבית המקדש שבין האולם לקודש הקודשים.^א
- ב. ההיכל נקרא גם קודש, שנאמר: "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש – היינו היכל – ובין קודש הקודשים".^ב
- ג. אורך ההיכל ממזרח למערב ארבעים אמה.^ג
- ד. רוחב ההיכל מצפון לדרום עשרים אמה.^ד
- ה. גובה חללו הפנימי ארבעים אמה.^ה
- ו. בצפון ובדרום יש שישה כתלים להיכל, זה לפניו מזה, וביניהם חמישה מקומות פנויים הנקראים תאים. רוחב כל הכתלים עם התאים יחד עם כותלי האולם והחלל שבינם לכותלי ההיכל, ארבעים אמה בצפון וארבעים אמה בדרום.^ו
- ז. עובי הכותל המזרחי של ההיכל שש אמות.^ז
- ח. במערב ארבעה כתלים זה לפניו מזה וביניהם שלושה מקומות פנויים. רוחב כל הכתלים עם החלל שביניהם שבע עשרה אמה.^ח
- ט. תקרת ההיכל המפסקת בין ההיכל לבין העלייה שעל גבי עוביה חמש אמות: אמה כיור, שתי אמות בית דלפה, אמה תקרה, אמה מעזיבה.^ט
- י. התקרה כפולה, קירוי למעלה וקירוי למטה וחלל ביניהם.^י
- יא. הכיור הוא התקרה התחתונה שנועדה לעכב את המים הנוטפים מהתקרה העליונה לתוך החלל שעל גבי הכיור, על תקרה זו פיתוחים וציורים ולכן שמה כיור.^{יא}
- יב. בית דלפה הוא חלל שבו מתאספים המים הדולפים מהקירוי העליון.^{יב}
- יג. התקרה העליונה עוביה אמה ומעליה מעזיבה שעוביה אמה, המעזיבה עשויה מסיד ואבנים.^{יג}

^א מידות פי"ד מ"ז, במובן הרחב נקרא כל הבית כולו בשם היכל, ישעיה מד כה, עזרא ג י, מידות פי"ד מ"ו, רמב"ם בה"ב פ"א ה"ה.
^ב שמות כו לג, רש"י שם, מנחות כז :.
^ג מידות פי"ד מ"ז, רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ד.
^ד מידות פי"ד מ"ז, רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ה.
^ה מידות פי"ד מ"ו, רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ג.
^ו רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ה.
^ז מידות פי"ד מ"ז, רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ד.
^ח רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ג.
^ט מידות פי"ד מ"ו, רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ג.
^י פיהמ"ש לרמב"ם מידות פי"ד מ"ו, כ"מ בדעת הרמב"ם בה"ב פ"ד ה"ג.
^{יא} פיהמ"ש לרמב"ם מידות פי"ד מ"ו, כ"מ בדעת הרמב"ם בה"ב פ"ד ה"ג.
^{יב} פיהמ"ש לרמב"ם מידות פי"ד מ"ו, כ"מ בדעת הרמב"ם בה"ב פ"ד ה"ג.
^{יג} רמב"ם בה"ב פ"ד ה"ג, פיהמ"ש לרמב"ם מידות פי"ד מ"ו.

יד. על גבי המעזיבה בנויה העלייה, גובה כתליה ארבעים אמה.⁷⁷

טו. שתי פרוכות מבדילות בעלייה בין החלק שעל גבי ההיכל ובין החלק שעל גבי קודש הקודשים.⁷⁸

טז. ראשי קורות בולטים, מבדילים בעלייה בין גג הקודש לגג קודש הקודשים.⁷⁹

יז. פתחים קטנים פתוחים בעלייה לבית קודש הקודשים, דרכם מורידים בתיבות הסגורות משלושה צדדים את האומנים שצריכים לתקן את כותלי קודש הקודשים.⁸⁰

יח. מסיבה עולה מקרן מזרחית צפונית לקרן צפונית מערבית שבה עולים לגגות התאים.⁸¹

יט. המסיבה היא עלייה בשיפוע ממזרח למערב, ונקראת מסיבה מפני שעולים בה בסיבובים לגג התאים, עליית ההיכל וגגו. יש מפרשים שהוא בניין חלול שבו מעלות סביב והעולה בו עולה דרך היקף, כלומר כעין מדרגות לולייניות.⁸²

כ. העולה במסיבה פניו למערב, הולך בכל הרוח הצפונית עד שהוא מגיע לקרן צפונית מערבית, הגיע למערב ועלה על גגות התאים, פנה לדרום והולך בכל הרוח המערבית על גגות התאים, עד שהוא מגיע לקרן דרומית מערבית, הגיע לדרום, הופך פניו למזרח ומהלך בדרום עד שהוא מגיע לפתחה של עלייה.⁸³

כא. בפתח העלייה שני כלונסאות של ארז שבהם עולים אל גג עליית ההיכל. יש מפרשים שהיו עולים בשלבים שבין הכלונסאות, ויש מפרשים שבכלונסאות חקוק מקום למעמד הרגליים לעלות ולרדת בהן.⁸⁴

כב. כלונסאות אלו שבפתח העלייה יש מפרשים שהיו בפנים ויש מפרשים שהיו בחוץ.⁸⁵

כג. על העלייה אמה כיור, שתי אמות בית דלפה, אמה תקרה ואמה מעזיבה.⁸⁶

כד. על הגג יש מעקה בגובה שלש אמות.⁸⁷

כה. על המעקה יש לוחות דקים וחדים של מתכת בגובה אמה כדי למנוע מהעופות לעמוד עליו. לוחות אלה נקראו "כלה עורב".⁸⁸

כו. יש אומרים שהגג עלה בשיפוע עד לגובהו של המעקה.⁸⁹

כז. להיכל יש חלונות, החלונות צרים מבפנים ורחבים מבחוץ. מקום החלונות למעלה מהתאים שמבחוץ שגובהם עשרים אמה.⁹⁰

כח. גובהו של פתח ההיכל עשרים אמה ורוחבו עשר אמות.⁹¹

כט. בפתח ההיכל ארבע דלתות, שתיים בעובי הכותל כלפי פנים ושתיים בעובי הכותל כלפי חוץ.⁹²

⁷⁷ מידות פי"ד מ"ו, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"ג.

⁷⁸ יומא נד, רמב"ם כלי המקדש פי"ז ה"יז.

⁷⁹ מידות פי"ד מ"ה, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"יג.

⁸⁰ מידות פי"ד מ"ה, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"יג, יש הסוברים שהיו פתחים גם בעלית ההיכל עיין מל"מ בית הבחירה פי"ז ה"כג בדעת הרמב"ם שם ובכסף משנה שם.

⁸¹ מידות פי"ד מ"ה, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"יב.

⁸² תפארת ישראל מידות פי"ד מ"ה, פירוש שני: כ"מ לבה"ב פי"ז ה"יב.

⁸³ מידות פי"ד מ"ה, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"יב.

⁸⁴ מידות פי"ד מ"ה, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"יג, יש מפרשים: ר"ש מידות פי"ד מ"ה, יש מפרשים: רא"ש מידות פי"ד מ"ה.

⁸⁵ ר"ש מידות פי"ד מ"ה, רא"ש שם.

⁸⁶ מידות פי"ד מ"ו, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"ג.

⁸⁷ מידות פי"ד מ"ו, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"ג.

⁸⁸ מידות פי"ד מ"ו, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"ג, לדעת רש"י במו"ק ט, מנחות קז, ערכין ו. הכלה עורב היה על הגג במקום שהיה מקצר ועולה עד כאמה. לדעת הרא"ש במידות שם היה הכלה עורב גם על הגג וגם על המעקה.

⁸⁹ ר"ש מידות פי"ד מ"ו.

⁹⁰ מלכים א ו ד, מנחות פו, במדבר רבה פט"ו, ריע"ב לרמב"ם בה"ב פי"ד ה"ג, חנוכת הבית סו"ס מז.

⁹¹ מידות פי"ד מ"א, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"ז

⁹² מידות פי"ד מ"א, רמב"ם בה"ב פי"ד ה"ז

ל. הדלתות נפתחות כלפי פנים, החיצוניות נפתחות לתוך חלל הפתח והפנימיות לתוך עובי הבית.^ל

לא. לשער בריח ומנעולים שבהם הוא נסגר.^{לא}

לב. פרוכת פרוסה על פתחו של ההיכל מבחוץ, אורכה עשרים אמה ורוחבה עשר אמות.^{לב}

לג. מצדי השער הגדול יש שני שערים קטנים, אחד בצפון מימין השער הגדול, ואחד בדרום משמאלו.^{לג}

לד. השער הצפוני פתוח לתא שיש בו פתח להיכל, ודרכו נכנס הכוהן לפתוח את שערי ההיכל. השער הדרומי נשאר תמיד סגור.^{לד}

לה. כלי המקדש שבהיכל הם: שולחן, מנורה ומזבח הזהב.^{לה}

לו. מקום המנורה בדרום משמאל הנכנס, השולחן בצפון מימין הנכנס, והמזבח בין שניהם משוך קצת כלפי מזרח לצד פתח ההיכל, ושלושתם נתונים מחצי ההיכל ולפנים.^{לו}

לז. השולחן עומד לאורכו של הבית ממזרח למערב, המנורה עומדת לרוחבו של הבית מדרום לצפון.^{לז}

לח. בהיכל שני כני זהב שעליהם מניח הכוהן הגדול ביום הכפורים את מזרקי דם הפר ודם השעיר.^{לח}

לט. מסיידים את ההיכל פעם בשנה מפסח לפסח.^{לט}

^ל מידות פי"ד מ"א, רמב"ם בה"יב פי"ד ה"ז.

^{לא} תמיד פי"ג מ"ז.

^{לב} תוספתא שקלים פי"ג, יומא נד., כתובות קו. רמב"ם כלי המקדש פי"ז ה"יז, מעשה הקרבנות פי"ה ה"ה.

^{לג} תמיד פי"ג מ"ז, מידות פי"ד מ"ב, רמב"ם בה"יב פי"ד ה"ו.

^{לד} מידות פי"ד מ"ב, תמיד פי"ג מ"ז, רמב"ם בה"יב פי"ד ה"ו.

^{לה} רמב"ם בה"יב פי"א ה"ו.

^{לו} רמב"ם בה"יב פי"א ה"ז, פי"ג ה"יז.

^{לז} רמב"ם בה"יב פי"ג ה"יב.

^{לח} יומא נג., רמב"ם עבודת יום הכפורים פי"ד ה"ב.

^{לט} מידות פי"ג מ"ג, רמב"ם בה"יב פי"ד ה"יג.